
Før løsemidler ble farlige

FORSIDEBILDET

Foto Øivind Larsen

Det må ha vært for drøyt 20 år siden at det kom en middelaldrende mann til meg og klagde over diverse plager her og der, nokså uklart det hele. Jeg kjente ham ikke noe særlig fra før og vi pratet i vei. Om løst og fast, og han var både blid og hyggelig.

Han var maler av yrke. Var fast ”utplassert” av det lille firmaet lønningsslippen kom fra, så han arbeidet mest for seg selv. Hadde gjort det i mange år.

Det kom ikke så mye ut av vår samtale. Etter hvert skjønte jeg at det var nettopp det som var problemet. Det kom ikke noe ut av å snakke med ham.

Da begynte jeg å teste ut dette. Han var nemlig enig i alt jeg sa. Når jeg få minutter etterpå sa det stikk motsatte, var han også enig.

Henvisninger, spesialundersøkelser etc. ble igangsatt. En betydelig løsemiddelskade ble påvist.

Årsaksforholdene hos denne pasienten var nok beklagelig greie. Han hadde gått der alene og malt. Pustet inn datidens mest brukte løsemidler i store mengder, uten at noen reagerte på det. Alene som han hadde arbeidet, var det heller ingen kolleger som hadde lagt særlig merke til personlighetsforandringer. Så vidt jeg husker var det ektefellen som til slutt hadde fått ham til doktor.

I dag hadde slik skade neppe kunnet skje så lett. Selv om det fortsatt er folk som arbeider under forhold som unndrar seg enhver arbeidsmiljøkontroll, er den alminnelige oppmerksomhet omkring løsemidlenes skadevirkninger blitt så stor at de fleste, både leg og lærd på området, er årvåkne. Dessuten har det skjedd store forandringer med de produktene som selges, for å unngå skadevirkninger. Og emballasje er behørig merket.

White-spirit-kannen fant jeg under opprydding. Den stammer fra begynnelsen av 1970-årene. Teksten på kannen er interessant: "White spirit har en mild lukt som gjør den behagelig i bruk." Ingen advarsler her. Hvilke lykkelige tider – organiske løsemidler var ennå ikke blitt farlige!

Nå vet vi bedre.

Tanker som melder seg er selvsagt av generell karakter og går langt videre. Bildet av en trettiårig white-spirit-kanne bør få oss til å bite oss i leppen: Hvilke av de stoffene som vi i dag har omkring oss med den største selvfølge, vil vise seg å være farlige om 30 år?

ØivindLarsen

Publisert: 20. september 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 16. februar 2026.